

۲۰۰۹۴۴

۱۳۹۰/۱۰/۱۱

جمهوری اسلامی ایران
رئیس جمهور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آئی

حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی

رئیس محترم هیات عالی حل اختلاف و تنظیم روابط قوا

سلام علیکم

با احترام، به استحضار عالی می‌رساند، اصل هفتاد و پنج قانون اساسی، یکی از مهمترین اصول محدود کننده صلاحیت قانونگذاری مجلس شورای اسلامی در ارتباط با قوه مجریه است پرتکرارترین، تخلفات مجلس شورای اسلامی از قانون اساسی نیز همین است. زیرا بنابر گزارش مرکز تحقیقات شورای نگهبان، از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۸۹، شورای محترم نگهبان، ۲۱۹ مرتبه به طرحها و پیشنهادات نمایندگان در لوایح دولت، به مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با این اصل تصریح نموده است. (دادرسی اساسی در قانون اساسی جمهوری اسلامی، مرکز تحقیقات شورای نگهبان صفحات ۳۲۶ تا ۴۲۵ همان) از سال ۱۳۸۸ تاکنون نیز ۲۰ بار، شورای نگهبان مصوبات مجلس را با استناد به این اصل اعاده نموده است. این ایرادات بعضاً با ورود به اصلاح یا الحاق مواد یا تبصره هایی به لایحه دولت یا تدوین طرح از طریق نمایندگان مجلس شورای اسلامی حادث شده است.

فهرست این موارد عبارتند از:

۱- ماده (۸) طرح نظام جامع دامپروری کشور (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۲۲۵۲ مورخ ۱۳۸۸/۲/۶

شورای نگهبان)

۲- ماده (۴) اصلاحیه طرح زکات (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۲۸۵۳ مورخ ۱۳۸۸/۳/۱۳ شورای نگهبان)

۳- مواد (۲ و ۵ و ۷) لایحه فروش و انتقال پادگانها و اماکن نیروهای مسلح به خارج از حریم شهرها (نظریه

شماره ۸۸/۳۰/۳۳۶۳۵ مورخ ۱۳۸۸/۴/۱۷)

جمهوری اسلامی ایران
رئیس جمهور

- ۲- ماده (۱۱) طرح تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق تدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۵۵۰۹ مورخ ۱۳۸۸/۶/۱۱)
- ۵- تبصره ماده واحده لایحه اصلاح ماده (۱۴) قانون حقوق و مزایای مستمر، پس انداز، ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸ و ماده (۱۹۰) قانون استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲ و الحاق ماده (۱۸۷) مکرر به قانون مقررات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۸۰ (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۶۱۳۲ مورخ ۱۳۸۸/۷/۱۵)
- ۶- ماده (۳۰، ۳۸، ۴۰، ۷۴، ۷۸ و ۸۱) الحاقی طرح اصلاحی موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳ (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۶۳۷۵ مورخ ۱۳۸۸/۸/۱۱)
- ۷- تبصره الحاقی به ماده (۱) و متن اضافه شده به ماده (۲) طرح اصلاح مواد (۱ و ۷) قانون نحوه اجرا قانون مربوط به خدمت نیمه وقت بانوان مصوب ۱۳۶۴ (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۶۶۸۲ مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۱)
- ۸- ماده واحده طرح افشاء نقض حقوق بشر توسط آمریکا و انگلیس در جهان امروز (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۶۷۴۵ مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۸)
- ۹- ماده واحده طرح یک فوریتی استفاده از تسهیلات حساب ذخیره ارزی برای حمل و نقل ریلی و عمومی شهرها (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۶۸۲۹ مورخ ۱۳۸۸/۹/۲۵)
- ۱۰- تبصره ماده (۳۸۳) لایحه مجازات اسلامی (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۷۱۳۵ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۲۹)
- ۱۱- مواد (۴، ۶ و ۲) طرح اصلاح موادی از قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۶۲ (نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۷۵۷۵ مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۱۲)
- ۱۲- مواد (۵، ۱۳ و ۱۴) طرح تقویت مرزبانی جمهوری اسلامی ایران (نظریه شماره ۸۹/۳۰/۳۸۶۲۷ مورخ ۱۳۸۹/۳/۱۹)
- ۱۳- تبصره (۲) ماده واحده طرح تعیین تکلیف چاههای آب فاقد پروانه بهره برداری (نظریه شماره ۸۹/۳۰/۳۸۰۳۶ مورخ ۱۳۸۹/۲/۴)

- ۱۴- ماده (۱۱) طرح ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی (نظریه شماره ۸۹/۳۰/۳۸۰۳۵ مورخ ۱۳۸۹/۲/۴)
- ۱۵- مواد (۱۱، ۱۲ و ۱۳) طرح حمایت از احیاء و بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (نظریه شماره ۸۹/۳۰/۳۹۲۴۵ مورخ ۱۳۸۹/۵/۲۰)
- ۱۶- ماده (۴) لایحه حمایت از شرکتها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات (نظریه شماره ۸۹/۳۰/۳۹۵۵۱ مورخ ۱۳۸۹/۶/۱۸)
- ۱۷- ماده واحده طرح دو فوریتی حمایت از افرادی که توسط گروهکهای ضد انقلاب و منحرفین اعتقادی اسیر، کشته و یا معلول می‌شود (نظریه شماره ۸۹/۳۰/۴۱۵۵۳ مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۲۷)
- ۱۸- طرح دوفوریتی تمدید قانون استفاده از تسهیلات حساب ذخیره ارزی برای حمل و نقل ریلی و عمومی شهرها مصوب ۱۳۸۸ (نظریه شماره ۸۹/۳۰/۴۱۶۴۵ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۸)
- ۱۹- ماده (۵) طرح اصلاح قانون نفت (نظریه شماره ۹۰/۳۰/۴۲۱۹۴ مورخ ۱۳۹۰/۲/۱۴)
- ۲۰- مواد (۴ و ۴۵) لایحه امور گمرکی (نظریه شماره ۹۰/۳۰/۴۳۹۶۲ مورخ ۱۳۹۰/۷/۶)
- علاوه بر مواد فوق، مصوبات دیگری وجود داشته است که در نهایت به تأیید شورای محترم نگهبان رسیده است که از نظر کارشناسان مالی و محاسباتی دولت دارای بارمالی بوده است و در عمل اجرای آن میسر نگردیده است از این قبیل؛ می‌توان به «قانون تمدید بازنشستگی بیش از موعد کارکنان دولت مصوب ۱۳۸۶» که تأمین بار مالی آن از محل اعتبارات جاری دستگاه و پیش بینی در بودجه سنواتی کل کشور در سالهای آتی مقرر شده است. همچنین «قانون ادغام سازمانهای تربیت بدنی و ملی جوانان و تشکیل وزارت ورزش و جوانان» که در آن هزینه ناشی از تغییر عنوان دستگاه از محل صرفه جویی در هزینه های وزارت ورزش و جوانان تعیین شده بود. علاوه بر آن «قانون استفساریه ماده (۱۳) قانون حمایت از آزادگان مصوب ۱۳۶۹» که در قالب تفسیر ولی با افزایش مشمولین قانون (برخلاف اصل ۷۳ قانون اساسی) و با احتساب پرداخت حقوق دو برابر به آزادگان عزیز پیش بینی گردید.

موارد دیگری نیز در طرحهای در دست تصویب و ارسال به شورای محترم نگهبان وجود دارد که خلاف اصل (۷۵) قانون اساسی است: مانند «طرح ایجاد فضای مساعد کارافرینی و رفع موانع کسب و کار» ماده (۸)، بند «ح» ماده (۱۱)، ماده (۲۹) مغایر با این اصل می باشد. همچنین «طرح بیمه بیکاری و متقاضیان جویای کار»، در موارد متعددی از جمله مواد (۴، ۷، ۱۱ و ...) دارای بار مالی می باشد و ماده (۳۲) طرح، با پیش بینی درصدی از بودجه کل کشور و ۵۰٪ منابع ناشی از هدفمندی یارانه ها سعی به رفع مغایرت با اصل (۷۵) قانون اساسی نموده است که این موارد وافی به چنین مقصودی نیست و صرفاً موجب فشار بر دولت و افزایش ناراضیاتی عمومی می گردد.

همانطور که حضرتعالی استحضار دارند؛

شورای محترم نگهبان نظریه تفسیری (شماره ۸۵۱۳۰/۱۵۸۸۱ مورخ ۱۳۸۵/۴/۱) به این مضمون داده اند: «اصل (۷۵) قانون شامل هر طرحی که طبق قانون به مجلس ارائه گردد و بار مالی داشته باشد می شود.» طبق این نظریه تسری و شمول اصل (۷۵) به طرحهای پیشنهادی شورای عالی استانها (موضوع اصل ۱۰۲ قانون اساسی) پذیرفته شده است و این نظریه بیانگر اهمیت و عام بودن اصل فوق است. دو نظریه مشورتی مهم نیز از سوی شورای محترم نگهبان درباره این اصل وجود دارد: ۱- نظریه مشورتی (شماره ۵۵۹۹ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۷) مبنی بر اینکه «اصل (۷۵) قانون اساسی ناظر به پیشنهادهای نمایندگان در لایحه بودجه نمی باشند.» به نظر می رسد که اصل (۷۵) باید در خصوص تغییرات اساسی ارقام لایحه بودجه و سقف آن رعایت شود به نحوی که لایحه بودجه مصوب برای دولت بار مالی نداشته باشد. ۲- نظریه مشورتی شماره ۱۴۲۳ مورخ ۱۳۶۷/۱۰/۵ بر این امر که «تأمین جبران کاهش و یا تأمین هزینه برای قابلیت یافتن طرح در مجلس شورای اسلامی لازم است» تأکید نموده است و صرف موافقت دولت با پیشنهاد دارای بار مالی نمایندگان را بدون مشخص کردن منبع تأمین بار مالی برای رفع مغایرت کافی ندانسته است.

اما در اعلام نظرات آن شورای محترم نسبت به طرحهای مصوب مجلس شورای اسلامی که دارای بارمالی بوده است با این شرط که در طرح قید شود که «با استفاده از امکانات موجود یا اعتبارات دستگاه» یا در حدود اعتبارات مصوب یا موجود یا «پیش بینی در بودجه سنواتی» تأیید طرحها و پیشنهاد انجام شده است در حالیکه این امر منجر به نوعی تصنع در تأمین بارمالی طرحها گردیده است به عبارتی این وضع، عدم وجود یا وجود اصل (۷۵) قانون اساسی را یکسان نموده است زیرا در هر طرحی این قابلیت وجود دارد که ابتدای اجرای آن به سال آتی موکول گردد. به هر حال به نظر می‌رسد غایت اصل (۷۵) قانون اساسی آن بوده است که دولت بتواند کشور را با درآمدهای مشخص و محدود مدیریت کند در مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی آمده است:

«اگر قوه مقننه می‌خواهد به قوه مجریه پیشنهادی بدهد که مستلزم این است که باید هزینه‌ها را بالا ببرد یا درآمدهای را کم بکند باید به او بگوید که جای خالی را از کجا پر کنند و نمی‌تواند بگویند ما تصویب کردیم حالا خودت جایش را پیدا کن، این قابل عمل نیست.» (جلسه سی و دوم - جلد ۲ - ص ۸۴۷)

همچنین مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان مجلس دوره هفتم فرمودند:

«..... یک وقتی امام به نمایندگان مجلس شورای اسلامی فرمودند که درست است که هر چه شما تصویب کنید به شورای نگهبان می‌رود و اگر مخالف قانون اساسی است رد می‌شود، آیا این معنایش این نیست که شما از اول چیزی را که می‌دانید مخالف قانون اساسی است تصویب کنید و به آنجا بفرستید آن‌ها هم رد کنند بعد هم بالاخره یک مجمع تشخیص مصلحت وجود دارد که برود آنجا نه، این تضييع وقت مجلس است.» (از بیانات معظم له در تاریخ ۱۳۸۶/۳/۸)

جمهوری اسلامی ایران
رئیس جمهور

در برخی از کشورهای دیگر نیز مفهوم «قابل طرح در مجلس» آن است که در خود مجالس تدبیری برای جلوگیری از ارائه چنین طرحهایی وجود دارد، حتی به صراحت قانون اساسی پیشنهادها را نمایندگان در لایحه بودجه دارای محدودیتهایی است. (پیوست)

لذا در نهایت برای رفع این تزاخمت بین قوه مقننه و مجریه و اجرای درست اصل (۷۵) قانون اساسی چند راهکار و پیشنهاد ارائه می گردد:

۱- مجلس شورای اسلامی مکلف باشد ترتیبی اتخاذ نماید که قبل از ارائه طرح یا پیشنهاد به مجلس شورای اسلامی، ساز و کار لازم برای جلوگیری از طرح پیشنهاداتی که بار مالی آن تأمین نشده است وجود داشته باشد به نحوی که در پیشنهادات طرق جبران کاهش درآمد یا افزایش هزینه به طور واقعی پیش بینی شود.

۲- شورای محترم نگهبان از کارشناسان دولت برای بررسی بار مالی طرحها و پیشنهادات نمایندگان در لوائح استفاده نماید.

۳- طرح پیشنهادها را نمایندگان که دارای بار مالی است و نحوه جبران آن پیش بینی نشده در لایحه بودجه سنواری مسدود شود به نحوی که این پیشنهادات نتواند تعادل هزینه و درآمد کل کشور را تحت تأثیر قرار ندهد.

۴- تأمین بار مالی با عباراتی مثل «پیش بینی در بودجه سنواری»، «از محل اعتبارات مصوب مربوط یا دستگاه»، «صرفه جویی» و .... پذیرفته نشود زیرا با این وضع، وجود اصل (۷۵) قانون اساسی بهبود یافته و عبث می گردد.

خواهشمند است اینجانب از نتیجه بررسیهای بعمل آمده مطلع فرمایید.

محمود احمدی نژاد

قانون اساسي فرانسه

اصل چهلم

پیشنهادها و اصلاحیه‌هایی که از طرف اعضای مجلسین ارائه می‌شود، هرگاه تصویب آنها سبب کاهش درآمد دولتی یا سلب ایجاد و یا تشدید هزینه دولتی گردد، قابل بررسی نمی‌باشد.

Article 40

(al. 1) Les propositions et amendements formulés par les membres du Parlement ne sont pas recevables lorsque leur adoption aurait pour conséquence soit une diminution des ressources publiques, soit la création ou l'aggravation d'une charge publique.

قانون اساسي سنگال

اصل هفتاد و یکم

(قانون اساسي شماره ۲۵-۹۱ مصوب ۵ آوریل ۱۹۹۱)

وکلاي مجلس و رئيس جمهور از حق اصلاح قوانین برخوردارند. اصلاحات رئيس جمهور توسط نخست‌وزير و ساير اعضای دولت مطرح می‌گردد.

پیشنهادها و طرح‌های اصلاحی وکلاي مجلس، هرگاه تصویب آنها نتایجی اعم از کاهش منابع دولتی یا ایجاد یا تشدید مخارج دولتی را در بر داشته باشد، بر روی بحث و بررسی قابل بررسی نمی‌گردد، مشروط بر اینکه پیشنهادها یا طرح‌های اصلاحی مزبور با پیشنهادهاي مربوط به درآمدهای ترمیمی توأم باشد.

Article 71

(Loi const. n° 91-25 du 5 avril 1991)

Les députés et le Président de la République ont le droit d'amendement. Les amendements du Président de la République sont présentés par le Premier ministre et les autres membres du Gouvernement.

Les propositions et amendements formulés par les députés ne sont pas recevables lorsque leur adoption aurait pour conséquence, soit une diminution des ressources publiques, soit la création ou l'aggravation d'une charge publique, à moins que ces propositions ou amendements ne soient assortis de propositions de recettes compensatrices.

قانون اساسي نیجر

اصل هشتاد و نهم

پیشنهادها و اصلاحات مطروحه از طرف وکلا در صورتی که نتیجه تصویب آنها کاهش منابع مالی دولت یا موجب ایجاد یا تشدید مخارج دولتی باشد، قابل بررسی نمی‌شود، مگر اینکه پیشنهادها و اصلاحات مزبور با پیشنهاد افزایش عایدات یا صرفه‌جویی معادل آن توأم باشد.

Article 89

- Les propositions et amendements déposés par les Députés ne sont pas recevables lorsque leur adoption aurait pour conséquence soit une diminution des ressources publiques, soit la création ou l'aggravation d'une charge publique, à moins qu'ils ne soient accompagnés d'une proposition d'augmentation de recettes ou d'économies équivalentes.

قانون اساسي مراکش

اصل پنجاه و یکم

هر گاه تصویب طرحها و اصلاحات مطروحه اعضای مجلسین، در مورد قانون بودجه، نتیجه‌ای اعم از کاهش منابع دولتی یا ایجاد یا افزایش هزینه دولتی را به دنبال داشته باشد، این پروپوزیشن‌ها قابل پذیرش نیستند.

Article 51

Les propositions et amendements formulés par les membres du Parlement ne sont pas recevables lorsque leur adoption aurait pour conséquence, par rapport à la loi de finances, soit une diminution des ressources publiques, soit la création ou l'aggravation d'une charge publique.

قانون اساسي يونان

اصل هفتاد و سوم

- ۱- حق تقدیم لوایح به مجلس نمایندگان و دولت تعلق دارد.
- ۲- وزیر امور دارایی منحصرأ لایحه قانونی که به هر صورتی راجع به تخصیص اعتبار مالی و شرایطشان باشد، پس کسب نظر دیوان محاسبات تقدیم می‌کند. در صورتی که این اعتبارات بر بودجه مجامع محلی یا سایر اشخاص حقوقی حقوق عمومی بار مالی تحمیل کند آنها را وزیر ذیصلاح و وزیر امور دارایی تقدیم می‌کنند. اعتبارات مالی باید در لوایح ویژه‌ای تقدیم گردند. درج مواد مربوط به اعتبارات در قوانینی که وضع سایر مقررات را مطمخ نظر قرار می‌دهند، مجاز نیست و بی اعتبار است.
- ۳- هیچ گونه طرح قانونی، اصلاح، مقررات اضافی که از طرف مجلس نمایندگان تقدیم می‌شود، در صورتی که اعطای مقرری، مستمری، امتیاز به نفع یک شخص به‌طور کلی، باعث تحمیل هزینه‌ها یا کاهش عایدات یا درآمدهای آن به دولت، مجامع محلی یا سایر اشخاص حقوقی حقوق عمومی گردد، به بحث گذاشته نمی‌شود.
- ۴- با این حال، اصلاحیه یا مقررات اضافی که رئیس یک حزب یا نماینده یک گروه پارلمانی به موجب مفاد بند ۳ اصل ۷۴ در خصوص لوایح قانونی مربوط به تشکیلات خدمات عمومی و سازمانهای عام‌المنفعه، وضعیت کلی کارمندان دولت، نظامیان نیروهای امنیتی، نمایندگان مجامع محلی یا سایر اشخاص حقوقی حقوق عمومی و نیز موسسات دولتی به‌طور عام تقدیم می‌کند، قابل دریافت است.
- ۵- هر لایحه قانونی که مالیاتهایی محلی یا ویژه و یا هر نوع هزینه‌ای را به نفع تشکیلات یا اشخاص حقوقی حقوق عمومی یا خصوصی وضع می‌کند، باید به امضای ثنائی وزیر «هماهنگ کننده» و وزیر دارایی برسد.

Article 73

1. Le droit d'initiative des lois appartient à la Chambre des députés et au gouvernement.
2. Les projets de loi portant, d'une manière quelconque, sur l'allocation d'une pension et

ses conditions, sont déposés exclusivement par le ministre des Finances, après avis de la Cour des comptes; dans le cas de pensions grevant le budget de collectivités territoriales ou d'autres personnes morales de droit public, ils sont déposés par le ministre compétent et le ministre des Finances. Les projets de loi concernant les pensions doivent être spéciaux, l'insertion de dispositions relatives à des pensions dans des lois qui visent la réglementation d'autres matières n'étant pas permise, sous peine de nullité.

3. Aucune proposition de loi, ni amendement ni disposition additionnelle provenant de la Chambre des Députés n'est mis en discussion dans la mesure où, pour accorder un traitement ou une pension ou un avantage en général en faveur d'une personne, il entraîne, à la charge de l'État, des collectivités territoriales ou d'autres personnes morales de droit public, des dépenses ou une diminution de leurs recettes ou de leur patrimoine.
4. Est, néanmoins, recevable un amendement ou une disposition additionnelle déposé par le chef d'un parti ou le représentant d'un groupe parlementaire, selon les dispositions du paragraphe 3 de l'article 74, à l'occasion de projets de loi portant sur l'organisation des services publics et des organismes d'intérêt public, sur le statut en général des fonctionnaires publics, des militaires et des agents des corps de sécurité, des agents des collectivités territoriales ou d'autres personnes morales de droit public ainsi que d'entreprises publiques en général.
5. Tout projet de loi qui institue des impôts locaux ou spéciaux, ou des charges de toute nature au profit d'organismes ou de personnes morales de droit public ou privé, doit être aussi contresigné par les ministres de la Coordination et des Finances.

قانون اساسي پاکستان

اصل هفتاد و چهارم

لزوم رضایت دولت فدرال برای تدابیر مالی: هر لایحه مالی یا لایحه عادی و یا اصلاحیه‌ای که در صورت عملی شدن یا به اجرا درآمدن متضمن صرف هزینه از محل صندوق تلفیقی فدرال و یا برداشت از حساب عمومی فدراسیون خواهد بود و یا پول رایج و ارز پاکستان یا اساسنامه و وظایف بانک مرکزی پاکستان را تحت تأثیر قرار خواهد داد (پارلمان) (پارلمان) مگر اینکه دولت فدرال رضایت خود را اعلام نماید.

اصل یکصد و پانزدهم

لزوم موافقت حکومت ایالتی برای تدابیر مالی: (۱) یک لایحه مالی یا لایحه عادی یا اصلاحیه‌ای که در صورت عملی شدن یا به اجرا درآمدن متضمن صرف هزینه از محل صندوق تلفیقی ایالتی یا برداشت از حساب عمومی ایالت باشد، در مجلس ایالتی مطرح یا پیشنهاد نخواهد شد، مگر اینکه حکومت ایالتی رضایت خود را برای این کار اعلام نماید.

(۲) در مورد این اصل یک لایحه یا اصلاحیه زمانی لایحه مالی محسوب می‌شود که حاوی مفادی راجع به تمام یا بخشی از موضوعات ذیل باشد، برای مثال:

الف) وضع، لغو، بخشودگی، تغییر یا تنظیم هر نوع مالیات

ب) استقراض، اعطای ضمانت توسط حکومت ایالتی و یا اصلاح قانون مربوط به تعهدات مالی حکومت مزبور

ج) تولیت صندوق تلفیقی ایالتی، پرداخت پول به صندوق مزبور و یا برداشت از آن

د) واگذاری هزینه ویژه بر صندوق تلفیقی ایالتی و لغو یا تغییر هزینه مزبور

ه) دریافت وجوه به حساب «حساب عمومی ایالت» تولیت یا برداشت وجوه مزبور

و) موضوعات مربوطه تابع موارد مذکور در بندهای فوق

(۳) لایحه‌ای که صرفاً موارد ذیل را موجب شود، لایحه مالی محسوب نخواهد شد:

- الف) موجب وضع یا تغییر هر گونه جریمه یا سایر مجازات نقدی، مطالبه یا پرداخت هزینه جواز شغل، حق الزحمه یا حق دیگری در ازای خدمات ارائه شده، شود.
- ب) موجب وضع، لغو، بخشودگی تغییر یا تنظیم هر نوع مالیات توسط هر مرجع یا مقام محلی برای اهداف محلی باشد.
- ۴) اگر مسأله‌ای مبنی بر مالی یا غیر مالی بودن لایحه‌ای مطرح شود تصمیم نهایی را رئیس مجلس ایالتی اتخاذ خواهد کرد.
- ۵) هر لایحه مالی که جهت توشیح به فرماندار تقدیم می‌گردد منضم به گواهی رئیس مجلس ایالتی مبنی بر مالی بودن آن خواهد بود و گواهی مزبور از هر لحاظ نهایی بوده و مورد سؤال قرار نخواهد گرفت.

قانون اساسی استرالیا

اصل پنجاه و سوم

قوانین پیشنهادی در مورد تخصیص درآمد یا پول، یا وضع مالیات در مطابق آنچه در این قانون تعیین شده، قوانین پیشنهادی صرفاً به دلیل اینکه شامل مقرراتی در مورد وضع یا تخصیص جریمه یا سایر جریمه‌های نقدی، یا در مورد تقاضا یا پرداخت یا اختصاص حق پروانه، یا مزد خدمات طبق قانون پیشنهادی هستند نباید به عنوان قوانین تخصیص درآمد یا پول یا وضع مالیات تلقی شوند.

سنا نمی‌تواند قوانین پیشنهادی در زمینه وضع مالیات، یا قوانین پیشنهادی که درآمد یا پولی را برای خدمات عادی سالانه دولت اختصاص می‌دهند اصلاح نماید.

سنا نمی‌تواند هر قانون پیشنهادی را به نحوی که هر گونه هزینه پیشنهادی یا بار مسؤلیت مردم را افزایش دهد، اصلاح نماید.

سنا می‌تواند در هر مرحله‌ای هر قانون پیشنهادی را که نمی‌تواند اصلاح نماید همراه با یادداشت درخواست حذف یا اصلاح هر یک از بندها یا مقررات آن، به مجلس نمایندگان عودت دهد. و مجلس نمایندگان می‌تواند، چنانچه مقتضی بداند، هر یک از این موارد حذف یا اصلاح را، یا با بدون تغییرات، اعمال نماید.

به جز در مواردی که در این بخش مقرر گردیده، سنا در ارتباط با کلیه قوانین پیشنهادی از اختیارات مساوی با مجلس نمایندگان برخوردار خواهد بود.

قانون اساسی اسپانیا

اصل یکصد و سی و چهارم

- ۱- دولت موظف است بودجه کل کشور را تنظیم و مجلسین باید پس از بررسی و اعمال اصلاحات لازم آن را تصویب نماید.
- ۲- بودجه کل کشور به صورت سالانه تنظیم و شامل تمام هزینه‌ها و درآمدهای بخش عمومی دولتی می‌باشد و در آن میزان درآمد مؤثر بر مالیات کل کشور تعیین خواهد شد.
- ۳- دولت موظف است لایحه بودجه کل کشور را حداکثر تا سه ماه قبل از پایان سال به مجلس نمایندگان تقدیم کند.
- ۴- چنانچه قانون بودجه تا قبل از اولین روز سال مالی مربوطه به تصویب نرسد، مقررات بودجه سال مالی گذشته تا تصویب بودجه جدید معتبر و قابل اجرا خواهد بود.
- ۵- دولت، پس از تصویب بودجه کل کشور نیز می‌تواند لوابحی جهت افزایش هزینه‌های عمومی و یا تقلیل درآمد همان سال مالی به مجلس تقدیم نماید.
- ۶- هر طرح غیر دولتی یا اصلاحیه‌ای که مشتمل بر افزایش اعتبارات یا کاهش درآمدهای بودجه‌ای باشد، مجلس نمایندگان تصویب آن را مجلس نمایندگان تصویب خواهد کرد.
- ۷- در قانون بودجه، مالیات جدیدی نمی‌توان وضع کرد، ولی در صورتی که طی قانون ماهوی مالیات پیش بینی شده باشد، می‌توان آن را تغییر داد.

قانون اساسي لبنان

اصل هشتم و چهارم پیشین

هر طرح قانونی که هزینه جدید، ایجاد یا افزایش هزینه بودجه یا وجوه ذخیره و هر گونه حذف یا کاهش اعتبار مندرج در بودجه جاری را به دنبال داشته باشد، فقط با رأی اکثریت اعضای تشکیل دهنده هر یک از مجالس تصویب می شود.

Article ۸۴ (ancien)

Toute proposition de loi entraînant une dépense nouvelle, toute création ou augmentation de dépense dans le budget ou le fonds de réserve et toute suppression ou réduction d'un crédit déjà inscrit au budget de l'exercice en cours, ne peuvent être adoptées que par la majorité absolue des membres composant chacune des deux Chambres.

قانون اساسي بلژیک

اصل صد و چهاردهم

هر طرح قانونی که کاهش درآمد یا افزایش مخارج دولت را به دنبال داشته باشد، قانونی نیست مگر اینکه تدابیری در جهت افزایش عایدات حکومت یا در جهت حداقل صرفه جویی متناسب با مخارج دولتی اخذ کرده باشد.

قانون اساسي گینه

اصل شصت و نهم

رئیس جمهور و نمایندگان از حق اصلاح برخوردارند. اصلاحات مورد نظر رئیس جمهور توسط يك وزیر ارابه می گردد. پیشنهاد های اصلاحی تنظیمی نمایندگان فقط در صورتی که در حیطه ی قانون باشد یا در حیطه ی صلاحیت های تفویضی رئیس جمهور به موجب اصل شصت و هشتم و طی و راه ی صلاحیت مزبور نباشد قابل بحث و بررسی است. اصلاحات فوق، چنانچه پس از تصویب موجب کاهش درآمدهای عمومی یا ایجا یا تشدید مخارج عمومی گردد، قابل بحث و بررسی نیست مگر اینکه منابع جریان کلیه عواید عمومی باشد.

ARTICLE 69

Le Président de la République et les Députés à l'Assemblée Nationale ont le droit d'amendement.

Les amendements du Président de la République sont présentés par un ministre. Les propositions

d'amendement formulés par les Députés ne sont pas recevables s'ils ne relèvent pas du domaine

de la loi, ou s'ils entrent dans des compétences déléguées au Président de la République en

application de l'article 66 pendant la durée de cette délégation. Ils ne sont pas recevables lorsque

leur adoption aurait pour conséquence soit une diminution des ressources publiques, soit

la
création ou l'aggravation d'une charge publique à moins que ne soient prévues des
recettes
compensatrices.

قانون اساسي تونس

اصل بیست و هشتم

(این اصل جدیداً به موجب قوانین بنیادین شماره ۸۸-۸۸
مصوب ۲۵ ژوئیه ۱۹۸۸ و ۵۱-۲۰۰۲ مصوب اول ژوئن ۲۰۰۲ اصلاح گردید)

مجلس نمایندگان و مجلس مشاوران طبق مفاد قانون اساسی اختیارات قانونگذاری را اعمال می‌نمایند. آغازگری
وضع قوانین توأمان به رییس‌جمهور و اعضای مجلس نمایندگان تعلق دارد. لوایح پیشنهادی رییس‌جمهور از
اولویت برخوردارند.

طرحهای قانونی تقدیمی اعضای مجلس نمایندگان، هر گاه تصویب آنها موجب کاهش درآمدهای دولتی یا
افزایش هزینه‌ها یا موجب مخارج جدید گردد، قابل بحث و بررسی نمی‌باشند.
مفاد مزبور در مورد اصلاحات مربوط به لوایح لیز اعمال می‌گردد.

مجلس نمایندگان و مجلس مشاوران می‌توانند، برای محدوده زمانی مشخص و درخصوص موضوعی معین، این
صلاحیت را به رییس‌جمهور بدهند تا مشارالیه بتواند اقدام به صدور تصویب‌نامه‌هایی نموده و آنها را حسب
مورد در پایان مهلت تعیین شده به تصویب مجلس نمایندگان یا هر دو مجلس برساند.
مجلس نمایندگان و مجلس مشاوران لوایح قوانین سازمانی را با اکثریت مطلق اعضای خود و لوایح قوانین
عادی را با اکثریت اعضای حاضر به تصویب می‌رسانند، اکثریت اخیر نباید کمتر از یک سوم اعضای مجلس
مورد نظر باشد.

لایحه قانون سازمانی را فقط پس از انقضای مهلت پانزده روز پس از تقدیم آن می‌توان در مجلس نمایندگان
مورد بحث و بررسی قرار داد.

قوانین موضوع اصول چهار، هشت، نه، ده، سی‌وسه، شصت‌وشش، شصت‌وهفت، شصت‌وهشت، شصت‌ونُه،
هفتاد، هفتادویک و هفتادوپنجم قانون اساسی ویژگی قانون سازمانی را دارا می‌باشند. قانون انتخابات دارای
شکل قانون سازمانی می‌باشد.

لوایح بودجه در مجلس نمایندگان و در مجلس مشاوران مطرح می‌شود.

مجلس نمایندگان و مجلس مشاوران لوایح بودجه و آیین‌نامه بودجه را مطابق شرایط پیش‌بینی شده در قانون
سازمانی بودجه به تصویب می‌رسانند. اگر در تاریخ ۳۱ دسامبر، مجلس مشاوران لوایح بودجه را تصویب نکند
در حالیکه مجلس نمایندگان آنها را تصویب کرده باشد، لوایح برای توشیح به رییس‌جمهور عرضه می‌گردند.
بودجه باید حداکثر تا ۳۱ دسامبر تصویب شود. چنانچه پس از گذشت این تاریخ، هر دو مجلس اعلام نظر نکرده
باشند، مفاد لوایح بودجه با صدور فرمان و به صورت بخشهای قابل تجدید در هر سه ماه لازم‌الاجرا می‌گردند.

Article 28 (nouveau) .

(Modifié par la loi constitutionnelle n° 88-88 du 25 juillet 1988 et par la loi
constitutionnelle n° 2002-51 du 1er juin 2002)

La Chambre des députés et la Chambre des conseillers exercent le pouvoir législatif,
conformément aux dispositions de la Constitution. L'initiative des lois appartient
concurrentement au Président de la République et aux membres de la Chambre des
députés. Les projets présentés par le Président de la République ont la priorité.

Les projets de lois présentés par les membres de la Chambre des députés ne sont pas
recevables lorsque leur adoption aurait pour conséquence une réduction des ressources
publiques ou une augmentation de charges, ou de dépenses nouvelles. Ces dispositions

بخوانید این مطلب آنجا هست. آقای بنی صدر بفرمائید.

بنی صدر — اینکه ایشان فرمودند برای اولین بار در دنیا ما این کار را کرده ایم اینطور نیست در قوانین دیگر دنیا حتی به توهنجریه اختیارات فوق العاده ای داده اند که اصل شانزدهم قانون اساسی فرانسه که مربوط به اختیارات رئیس جمهور است نمونه آنست. (یکی از نمایندگان — به کمیسیون کسی اختیار نداده است.) حالا ما آمده ایم اختیاراتی را از توهنجریه گرفته ایم و داده ایم به مجلس که تالی فاسدش خیلی کمتر باشد والا باید می دادیم به مقام دیگری که آنوقت هر چه را تصویب میکرد به اجرا می گذاشت.

نایب رئیس — آقای سبحانی بفرمائید.

سبحانی — اینکه اختیار وضع قوانین را به کمیسیونها بدهیم این وکیل در توکیل نیست تا با صدر این اصل منافات پیدا کند این از قبیل کار تصویبی است گاهی وکیل کار مباشری دارد گاهی کار تصویبی دارد و گاهی کمیسیونها را متخصص تر و وارد تر می بینیم و به آنها اختیار بدهیم تا خودشان هم نظارت بکنند.

نایب رئیس — مشابه اصطلاحی نداریم بیرون خدمتان توضیح میدهم که این هم مصداق آن است ولی محدود است.

سبحانی — وکیل در توکیل نیست از اول جنابعالی چنین معنا کردید که همه خیال کردند وکیل در توکیل است، این از قبیل کارهای تصویبی است. وکیل در توکیل یعنی به کسی میگویند که تو وکیل هستی، خدا حافظ.

نایب رئیس — آقای سبحانی حالا که اصرار دارید توضیحش را گوش بدهید. (نمایندگان — احتیاج به توضیح ندارد رأی بگیرید.) آقایان میگویند توضیح این را بنده بیرون خدمتان عرض بکنم پس اجازه بفرمائید من متن را برای اعلام رأی میخوانم:

اصل ۵۹ (اصل هشتاد و پنجم) — سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست مجلس نمیتواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیاتی واگذار کند ولی در موارد ضروری میتواند اختیار وضع بعضی از قوانین را به کمیسیونهای داخلی خود تفویض کند، در اینصورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می نماید بصورت آزمایشی با رعایت اصل ۵۷ اجرا میشود و تصویب نهائی آنها با مجلس خواهد بود.

گلدانها را برای گرفتن رأی ببرید.

(اخذ رأی بدعمل آمد و نتیجه آن بشرح زیر اعلام شد)

نایب رئیس — نمایندگان حاضر در جلسه شصت و هفت نفر، آراء موجود در گلدان شصت و هشت رأی، یک رأی باطل شد، موافقین ۵۲ نفر، مخالف دو نفر و مستنج سیزده نفر، بنابراین تصویب شد، تکبیر. (حاضر سه مرتبه تکبیر گفتند)

۷ — طرح و تصویب اصل ۶۲ (اصل هفتاد و پنجم)

نایب رئیس — اصل بعدی را بیخوانم این اصل را صبح از گروه هفت نفری منتخب، به جلسه مشترك گروهها فرستادند و در آنجا بدون تغییر، مورد تأیید قرار گرفته است بنابراین به نظر میرسد اشکالی نداشته باشد و اصل ۶۲ میشود که بیخوانم:

اصل ۶۲ (اصل هفتاد و پنجم) — طرحهای قانونی و پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان

در خصوص لوائح قانونی عنوان میکنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه های عمومی می انجامد در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاغش درآمدها تا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.

این توضیح برای دوستانی که نبوده اند داده میشود چون آن کسیکه بصورت روزانه و مستمر با مسائل درآمد و هزینه سروکار دارد بنابراین اگر قوه مقننه بخواهد به قوه مجریه پیشنهادی بدهد که مستلزم اینست که باید هزینه ها را بالا ببرد یا درآمدی را کم بکند باید به او بگوید که جای خالی را از کجا پر کند و نمی تواند بگوید با تصویب کردیم حالا خودت چایش را پیدا کن، این قابل عمل نیست. خوب، اگر روشن است و مطلبی نیست رأی بگیریم. (نمایندگان - روشن است) پس به همین صورتی که خوانده شد رأی میگیریم گلدانها را برای گرفتن رأی ببرد. (اخذ رأی بعمل آمد و نتیجه آن بشرح زیر اعلام شد)

نایب رئیس - نمایندگان حاضر هنگام اخذ رأی شصت و شش نفر، تعداد کل آراء شصت و شش رأی، موافق پنجاه و هشت نفر، مخالف سه نفر، متمنع پنج نفر، بنابراین تصویب شد تکبیر. (حضار سه مرتبه تکبیر گفتند)

۸ - طرح و تصویب اصل ۶۳ (اصل هفتاد و ششم)

نایب رئیس - اصل ۶۳ یک اصل بسیار کوتاه است که در گروه هفت نفری تهیه شده است و به جلسه مشترک گروهها فرستاده شده است و بررسی و یادداشت کرده اند که بدون تغییر تصویب شد و بی خوانم:

اصل ۶۳ (اصل هفتاد و ششم) - مجلس شورای ملی حق تحقیق و تفحص در هریک از امور کشور را دارد.

دیگر دوران اینکه به نمایندگان بگویند به شما مربوط نیست سپری شده است نسبت به این اصل نظری هست؟ (اظهاری نشد) پس رأی میگیریم.

(اخذ رأی بعمل آمد و نتیجه آن بشرح زیر اعلام شد)

نایب رئیس - عده حاضر در جلسه هنگام اخذ رأی شصت و شش نفر، تعداد آراء شصت و شش رأی، موافق شصت و پنج نفر، مخالف هیچ و متمنع یک نفر، بنابراین تصویب شد تکبیر. (حضار سه مرتبه تکبیر گفتند)

۹ - صورت اساسی غایبین و دیرآمدگان جلسه قبل

نایب رئیس - اجازه بفرمائید اول صورت اساسی غایبین و دیرآمدگان را قرائت کنم بعد راجع به نطق قبل از دستور تصمیم بگیریم.

بنی صدر - به اینکه اسم بنده جزو دیرآمدگان است اعتراض دارم زیرا ما را به یک کار دیگری مشغول میکنند آنوقت اینجا جزو دیرآمدگان اسم بنده را هم قرائت بفرمائید.

نایب رئیس - غایبین عصر چهارشنبه آقایان: مهندس سجایی، حائری، نوربخش، هاشمی نژاد.

دیرآمدگان آقایان: باهنر سی و چهار دقیقه، بنی صدر چهل و پنج دقیقه که این آقایان در جلسه دیگری که قرار بوده است در همان موقع تشکیل شود شرکت داشته اند، بهشتی سی و